Inkluzív kultúra Magyarországon: javaslatok a kulturális intézményrendszer komplex akadálymentesítésére és hozzáférhetővé tételére

Készítette az „Útjelző – Látássérült Embereket Segítő Szervezetek Országos Hálózata” 42 szervezet jóváhagyásával.

Szakmailag összeállította és ellenőrizte: Berke Mónika szociális munkás, Gazdik Katalin audionarrátor, Narradívák, Nemes Nagy Tünde andragógus, a Vakok és Gyengénlátók Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete elnöke

További információ a Hálózatról és a csatlakozott szervezetekről:

utjelzo.vgyke.com

2026. november

1. Bevezetés

A fogyatékossággal élő személyek kulturális jogainak érvényesülése, a kulturális javakhoz és szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása a hazai és a nemzetközi jogi környezetben egyaránt kiemelt jelentőségű követelmény. Magyarországon e törekvések stratégiai keretét az Országos Fogyatékosságügyi Program adja, amelynek 2026–2027. évekre vonatkozó végrehajtási feladatait a Kormány 1303/2026. (IX. 18.) Korm. határozata rögzíti. A határozat egyértelműen megfogalmazza, hogy a kulturális intézményrendszernek – beleértve a mozikat, színházakat, múzeumokat, művelődési házakat, agórákat és más közművelődési tereket – olyan irányú fejlesztése szükséges, amely az egész életen át tartó tanulást támogató programok, a komplex fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés, valamint a szemléletformálás és képzés eszközeivel valóban befogadóvá teszi a kulturális szolgáltatásokat. A kulturális intézmények – mint jellemzően közfeladatot ellátó, közfinanszírozott intézmények – esetében az

akadálymentesítés nemcsak szakmai elvárás, hanem kifejezett jogszabályi kötelezettség.

A kormányzati intézkedési terv a kulturális szektor számára több, egymáshoz szorosan kapcsolódó feladatot jelöl ki. Egyrészt ösztönzi az egész életen át tartó tanulást támogató programok – például múzeum- és olvasáspedagógiai foglalkozások, kézműves és egyéb készségfejlesztő programok – olyan módon történő kialakítását, hogy azok ténylegesen hozzáférhetőek legyenek a fogyatékossággal élő személyek számára is. Másrészt kiemelt hangsúlyt helyez a kulturális intézmények komplex akadálymentesítésére, amely magában foglalja a fizikai környezet (rámpák, liftek, belső közlekedési útvonalak), valamint az infokommunikációs eszközök (honlapok, digitális tartalmak, tájékoztató rendszerek) hozzáférhetővé tételét. A határozat ennek érdekében külön feladatként nevesíti a kulturális intézményekben dolgozó szakemberek akkreditált továbbképzéseinek fejlesztését, többek között a könnyen érthető kommunikáció, a befogadó ügyfélkezelés és a gyakorlati akadálymentesítés területén.

A jelen szakmai anyag célja, hogy a kormányhatározatban és az Országos Fogyatékosságügyi Programban megfogalmazott célkitűzéseket a kulturális intézmények mindennapi gyakorlatára lefordítsa, és konkrét, rövid- és hosszú távú javaslatokat fogalmazzon meg. Az itt bemutatott problémaleírások és javaslatok egymásra épülő, integrált szemléletet képviselnek: az egész életen át tartó tanulást támogató programok hozzáférhetővé tétele, a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés, az audionarráció és audioguide szolgáltatások fejlesztése, a belső terek tájékozódást segítő átalakítása, a háromdimenziós nyomtatás bevonása, valamint a dolgozók szemléletformálása és a rendszeres partnerség az érintetteket képviselő szervezetekkel mind ugyanazon stratégiai cél – a befogadó, inkluzív kulturális környezet – megvalósítását szolgálják.

Az anyag a jelenlegi hiányosságok és jó gyakorlatok ismeretében abból indul ki, hogy a kulturális hozzáférhetőség nem tekinthető eseti, projektalapú feladatnak, hanem a kulturális intézmények alaptevékenységének és fenntartói felelősségének szerves részévé kell válnia. Ennek megfelelően a javaslatok minden fejezetben külön tárgyalják a rövid távon, viszonylag gyorsan megtehető lépéseket, valamint a hosszabb távú, rendszerszintű változtatásokat, amelyek

elengedhetetlenek ahhoz, hogy a 1303/2026. (IX. 18.) Korm. határozatban megjelölt célok ténylegesen megvalósuljanak.

2. Az egész életen át tartó tanulást támogató programok megvalósítása kulturális intézményekben

2.1. Probléma leírása: A kulturális intézményekben elérhető múzeumpedagógiai, olvasáspedagógiai, múzeum andragógiai, kézműves és egyéb tanulási célú programok többsége jelenleg nem, vagy csak korlátozottan hozzáférhető a fogyatékossággal élő, köztük a látássérült személyek számára. A foglalkozások tervezésekor ritkán vonják be az érintetteket vagy szervezeteiket, sok esetben hiányzik az alternatív formátumú tananyag, a taktilis eszköz, az audionarráció, illetve a könnyen érthető, akadálymentes kommunikáció. A programok ezért gyakran kirekesztő módon működnek, és nem támogatják kellően az egész életen át tartó tanulást mindenki számára.

2.2. Rövidtávú javaslat: Indokolt azonnal felülvizsgálni a kulturális intézményekben futó tanulási programokat, és azokat a foglalkozásokat, amelyeket gyorsan, viszonylag alacsony költséggel hozzáférhetőbbé lehet tenni, rövid időn belül átalakítani. Ennek része lehet a meglévő foglalkozásokhoz kapcsolódó rövid, lényegre törő audionarrációk elkészítése, taktilis szemléltető eszközök (például 3D-nyomtatott műtárgymásolatok, tapintható ábrák) bevonása, valamint nagyított, kontrasztos, könnyen olvasható nyomtatott segédanyagok készítése. Rövidtávon javasolt pilot jelleggel néhány kiemelt intézményben kifejezetten fogyatékossággal élő látogatókra szabott, de mindenki számára nyitott tanulási programokat indítani, ezek tervezésébe be kell vonni az érintetteket képviselő szervezeteket. Javasoljuk a 3D tervezés és nyomtatás beépítését a múzeumpedagógiai, közművelődési és egész életen át tartó tanulást támogató programokba. A 3D technológiák rövid távon is alkalmasak olyan taktilis segédeszközök gyors és költséghatékony előállítására, amelyek kiegészítik vagy részben kiváltják a nehezen beszerezhető vagy sérülékeny eredeti tárgyak tapintható másolatait, illetve szemléltető modelljeit. A rövid, célzott fejlesztések során kiemelten javasolt a 3D-nyomtatott eszközök tesztelése látássérült résztvevőkkel, és a visszajelzések alapján a modellek folyamatos finomhangolása.

2.3. Hosszútávú javaslat: A kulturális intézmények állandó feladata legyen, hogy a tanulást támogató programok már alapvetően egyetemes tervezéssel készüljenek, vagyis eleve mindenki számára hozzáférhetően, és ne utólag kelljen akadálymentesíteni őket. Ennek része, hogy a múzeumi és közművelődési szakemberek átfogó, hiteles információt kapjanak az egyenlő esélyű hozzáférés lehetséges eszközeiről és módszereiről – így többek között a taktilis eszközökről, az audionarrációról, a könnyen érthető kommunikációról, a kontrasztos és nagyított vizuális anyagokról, valamint a 3D tervezés és nyomtatás múzeumpedagógiai alkalmazási lehetőségeiről. A cél nem az, hogy minden munkatárs 3D tervező vagy technikai szakember legyen, hanem az, hogy tudatosan, informáltan tudja kiválasztani és igénybe venni azokat a megoldásokat és együttműködő partnereket, amelyek a látássérült és más fogyatékossággal élő látogatók számára valódi hozzáférést biztosítanak. Ezt szolgálhatja egy országos szintű szakmai iránymutatás vagy módszertani ajánlás kidolgozása, amely részletesen bemutatja, hogyan lehet a különböző fogyatékossági csoportok számára is működő, befogadó tanulási programokat megvalósítani, és ebben hol van helye a 3D technológiára épülő, tapintható információnak. Hosszabb távon szükséges a kulturális intézmények normatív, kiszámítható állami támogatása erre a célra, hogy az egész életen át tartó tanulást támogató, hozzáférhető programok – beleértve a taktilis és 3D alapú megoldásokat is – fenntarthatóan, pályázati kényszer nélkül működhessenek, és a látássérült emberek szempontjait következetesen, érdemi módon lehessen érvényesíteni a tervezés és megvalósítás teljes folyamatában. Javasoljuk a 3D tervezés és nyomtatás beépítését a múzeumpedagógiai, a közművelődési és egész életen át tartó tanulást támogató programokba. A technológia alkalmazásához szükséges munkatársi kompetenciák fejlesztése, különös tekintettel a hozzáférhető tervezésre, a tapintható információk kialakítására és az érintettekkel történő közös fejlesztésre. Ennek része, hogy a munkatársak megismerjék a látássérült emberek szükségleteit, a tapintható tananyagok készítésének alapelveit, valamint azt, hogyan lehet szakértő partnerekkel (például érdekképviseleti szervezetekkel, 3D tervezőkkel, akadálymentesítési szakemberekkel) együttműködve hatékony, valóban használható eszközöket létrehozni. A Közművelődési munkatárs képzés képzési követelményébe is be kell illeszteni azokat a kompetenciákat, amelyeket ebben a szakaszban részleteztünk. A programkövetelmény

ilyen irányú módosítása elősegítheti, hogy a későbbiekben olyan szakemberek kerüljenek a kulturális intézményekbe, akik már alapképzettségük részeként rendelkeznek a fogyatékossággal élő, köztük a látássérült emberek szempontjainak érvényesítéséhez szükséges ismeretekkel és készségekkel, különös tekintettel az egyetemes tervezésre, a hozzáférhető tanulási környezet kialakítására, valamint a taktilis és 3D technológiák tudatos, inkluzív alkalmazására. A megvalósult fejlesztések hozzáférhetőségének, használhatóságának, fenntarthatóságának és költséghatékonyságának rendszeres értékelése, a tapasztalatok országos megosztása. A visszajelzések gyűjtésébe és értékelésébe a látássérült és más fogyatékossággal élő felhasználókat érdemben be kell vonni, hogy a fejlesztések valódi szükségletekre válaszoljanak. A fejlesztések alapelve, hogy a 3D nyomtatás ne önmagában technológiai megoldásként jelenjen meg, hanem a hozzáférhető kulturális tartalmak és szolgáltatások részeként. Az eszközök tervezése és kipróbálása során elengedhetetlen a célcsoportok aktív részvétele, a tényleges használati igények felmérése, valamint az egyenlő hozzáférést biztosító, fenntartható megoldások előnyben részesítése.

3. Komplex akadálymentesítés a kulturális intézményekben

3.1. Probléma leírása: A kulturális intézmények többségében az akadálymentesítés nem egységes koncepció alapján, hanem eseti jelleggel valósul meg, ezért a fizikai környezet, a vizuális információk és a digitális szolgáltatások hozzáférhetősége között gyakran nagy eltérések vannak. Sok helyen hiányzik az átfogó, jogszabályokra épülő intézményi stratégia, ezért az egyes fejlesztések nem illeszkednek össze, és nem biztosítanak valóban komplex, mindenki számára hozzáférhető szolgáltatásokat.

3.2. Rövidtávú javaslat: Első lépésként egységes szempontrendszer szerint elvégzett, intézményi szintű akadálymentesítési felmérésre van szükség, amely külön vizsgálja a fizikai, a vizuális és az infokommunikációs hozzáférést, valamint a szolgáltatási folyamatokat. A felmérésnek kifejezetten hivatkoznia kell a vonatkozó jogszabályokra, és az eredmények alapján rövid távú cselekvési tervet kell készíteni a legsúlyosabb akadályok gyors felszámolására.

3.3. Hosszútávú javaslat: Országos szinten átfogó, kötelező érvényű kulturális intézményi akadálymentesítési program kidolgozására van szükség, amely a fizikai, a vizuális és az infokommunikációs, valamint a tartalmi hozzáférést egységes keretben szabályozza, és összhangban van a vonatkozó fogyatékosságügyi és digitális akadálymentességi jogszabályok előírásaival. Hosszú távon a kulturális intézmények épületfelújítási, fejlesztési és informatikai projektjeinek elválaszthatatlan részévé kell válnia a komplex akadálymentesítésnek, hogy az új vagy átalakított terek és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások már eleve mindenki számára hozzáférhető módon készüljenek el, a beruházói és fenntartói kötelezettségek következetes érvényesítésével.

4. Fizikai akadálymentesítés a kulturális intézményekben

4.1. Probléma leírása: Számos kulturális intézményben a fizikai környezet nem felel meg teljeskörűen az akadálymentes használat követelményeinek. Hiányoznak vagy nem megfelelőek a rámpák, liftek, akadálymentes bejáratok és mosdók, nem minden szint és szolgáltatási pont érhető el önállóan. A belső közlekedési útvonalak kialakítása, az ajtók mérete, a szintkülönbségek áthidalása, a menekülési útvonalak használhatósága gyakran nem felel meg a vonatkozó építési előírásoknak. Műemléki épületek esetében továbbra is elterjedt az a téves gyakorlat, hogy a védelem kizárja a korszerű, akadálymentes megoldások alkalmazását.

4.2. Rövidtávú javaslat: Rövid távon intézményi fizikai akadálymentesítési felmérést kell végezni a kapcsolódó építési szabályok alapján, rehabilitációs szakmérnök és érintett érdekképviseleti szervezetek bevonásával. A felmérés nyomán haladéktalanul meg kell valósítani azokat a beavatkozásokat, amelyek gyorsan és viszonylag alacsony költséggel javítják a hozzáférést (például bejáratok küszöbmentesítése, kapaszkodók és korlátok pótlása, lépcsők élének felfestése, rámpák ideiglenes vagy végleges kiépítése, akadálymentes mosdók alapvető felszereltségének biztosítása). Műemléki épületeknél is át kell tekinteni azokat a műszaki megoldásokat, amelyek a védettség sérelme nélkül megvalósíthatók, és ezekről egyeztetni kell az örökségvédelmi hatóságokkal.

4.3. Hosszútávú javaslat: Hosszabb távon cél, hogy minden kulturális intézmény fizikai környezete a vonatkozó szabványok szerint akadálymentesen legyen megközelíthető és használható. Ennek teljesülése érdekében be kell vonni rehabilitációs szakmérnököket, illetve az érintett fogyatékosságügyi csoport érdekképviseleti szervezeteit. A nagyobb infrastrukturális beruházások – rámpák, liftek, szintkiegyenlítések, menekülési útvonalak korszerűsítése – támogatására uniós és hazai forrásokat kell bevonni. A jövőbeni építési és felújítási projektek engedélyezésének, finanszírozásának és műszaki átadásának következetes feltétele legyen a fizikai akadálymentességi előírások teljesülése, beleértve a műemléki környezethez illeszkedő, de korszerű megoldásokat is.

5. Infokommunikációs akadálymentesítés

5.1. Probléma leírása: Sok kulturális intézmény honlapja, online jegyértékesítési felülete, programfüzete, digitális kiadványa és mobilalkalmazása nem felel meg a digitális akadálymentességre vonatkozó jogszabályi előírásoknak és szabványoknak. A tartalmak gyakran nem kompatibilisek képernyőolvasó szoftverekkel, a dokumentumok képformátumban érhetők el, hiányoznak a strukturált címsorok, a képek alternatív szöveges leírásai, valamint az épület megközelítését és belső tereinek elrendezését ismertető szöveges és hangos útvonal-leírások. Ez különösen megnehezíti a látogatás önálló megszervezését és az információkhoz való jog gyakorlását.

5.2. Rövidtávú javaslat: Rövid időn belül biztosítani kell, hogy a kulturális intézmények legfontosabb online információi – elérhetőségek, nyitvatartás, jegyárak, aktuális programok, megközelítés – a WCAG útmutatón alapuló MSZ EN 301 549 szabvány, gépileg felolvasható, strukturált formában legyenek hozzáférhetők. El kell kezdeni a honlapok és alapvető digitális szolgáltatások, WCAG útmutatón alapuló, MSZ EN 301 549 szabványnak megfelelő átalakítását (Például: alternatív szövegek, megfelelő címsorstruktúra, billentyűzetről való használhatóság, megfelelő kontrasztok biztosítása). Minden intézmény készítsen – érintett szakemberek / érdekképviseleti szervezetek bevonásával - szöveges, lehetőség szerint hangos formában is elérhető útvonal-leírást az épület megközelítéséről és a főbb belső útvonalakról.

5.3. Hosszútávú javaslat: Hosszabb távon elengedhetetlen, hogy minden kulturális intézmény honlapja, mobilalkalmazása és digitális dokumentumai maradéktalanul eleget tegyenek a vonatkozó nemzetközi és hazai hozzáférhetőségi szabványnak, amely megfeleltethető a WCAG 2.2 útmutató AA megfelelőségi szintjének. Hosszú távon cél, hogy a digitális tartalmak minden esetben elérhetők legyenek alternatív formátumban (például képernyőolvasó programmal felolvasható szöveg, hangos változat), és a hozzáférhető tartalom előállítását automatizált eszközök támogassák, a minőségbiztosításban pedig kiemelt szerepet kapjanak a fogyatékossággal élő tapasztalati szakértők, az akadálymentességi szakemberek, és az érintett érdekképviseleti szervezetek.

6. Vizuális információk és tájékoztatás problémái

6.1. Probléma leírása: Sok kulturális intézményben a vizuális információk – például tájékoztató és irányító táblák, kiállítási feliratok, programplakátok, nyomtatott kiadványok – kialakítása nem szolgálja a könnyű olvashatóságot és az egyenlő esélyű hozzáférést. Gyakori a nem megfelelő világítás, az alacsony színkontraszt, a túl kicsi betűméret, a díszítő jellegű, nehezen olvasható betűtípus, illetve a táblák rossz elhelyezése. Sok helyen hiányoznak a nagyított betűs anyagok, a taktilis és Braille feliratok, valamint a vizuális információkat kiegészítő alternatív formák.

6.2. Rövidtávú javaslat: Szükséges intézményi szintű felülvizsgálatot végezni a kihelyezett táblák, feliratok és egyéb vizuális információhordozók tekintetében, és a legkirívóbb problémákat gyorsan korrigálni. Ennek része a nagyobb betűméret és egyszerű, jól olvasható betűtípus használata, a megfelelő színkontraszt biztosítása, a táblák magasságának és elhelyezésének átgondolása, valamint a kulcsfontosságú információk nagybetűs, taktilis és Braille formában történő megjelenítése. Már rövid távon célszerű belső irányelveket kialakítani a vizuális kommunikációra, hogy az újonnan készülő anyagok már ezeknek megfeleljenek.

6.3. Hosszútávú javaslat: Hosszabb távon országos szintű útmutatók, szabványos ajánlások és jó gyakorlatgyűjtemény kidolgozására van szükség a vizuális információk akadálymentes megjelenítésére. Ezeknek

ki kell térniük a betűméretre, betűtípusra, kontrasztokra, elhelyezésre, nyelvezet egyszerűségére, valamint a vizuális információk taktilis és Braille kiegészítésére. Cél, hogy a kulturális intézményekben a vizuális kommunikáció egységes elvek szerint történjen, és a tervezési folyamat része legyen az érintetteket képviselő szervezetek és tapasztalati szakértők bevonása. Így hosszú távon olyan környezet alakulhat ki, ahol a vizuális információk mindenki számára jól értelmezhetők és hozzáférhetők.

7. Audionarráció és audioguide szolgáltatások fejlesztése

7.1. Probléma leírása: A mozikban, színházakban, múzeumokban és más kulturális helyszíneken jelenleg korlátozottan vagy projektalapon érhető el audionarráció. Sok esetben egy-egy hozzáférhető program kizárólag pályázati forrásból valósul meg, és nem épül be tartósan az intézmény működésébe. Az audioguide készülékek nem mindenütt állnak rendelkezésre, vagy csak plusz díj ellenében kölcsönözhetők. Hiányzik a következetes szakmai minőségbiztosítás, az audionarráció gyakran túl hosszú, nem lényegre törő, és nem mindig vonnak be képzett narrátorokat, illetve érintett tapasztalati szakértőket. Nem általános gyakorlat, hogy az audionarráció több nyelven elérhető legyen. Egyes múzeumokban már elérhető az audionarráció, azonban ez a szolgáltatás nem terjed ki a teljes kiállítási anyagra, hanem csupán bizonyos festők egyes alkotásaira korlátozódik. Ennek következtében a látássérült látogatók csak egy-egy meghatározott művészeti témakörbe nyerhetnek betekintést, és nem kapnak lehetőséget a teljes múzeumi kiállítás önálló, akadálymentes megismerésére.

7.2. Rövidtávú javaslat: Rövid távon a kulturális intézményeknek felül kell vizsgálniuk meglévő audioguide és audionarrációs szolgáltatásaikat, és azokat lényegre törő, jól strukturált, a látogatói időkereteket figyelembe vevő szövegre kell átdolgozni. Fontos, hogy a narrációkat szakképzett személyek készítsék, az érintetteket képviselő szervezetek és tapasztalati szakértők bevonásával. Rövidtávon kiemelt cél legyen legalább a legfontosabb kiállításokhoz, előadásokhoz, filmekhez hozzáférhető audionarráció biztosítása, lehetőség szerint két nyelven (magyar és legalább egy idegen nyelv) elérhető módon. Már ebben a fázisban törekedni kell arra, hogy az audioguide készülékek használata

ne jelentsen többletköltséget a látogatók számára, és a készülékek látássérült személyek számára is önállóan használhatóak legyenek, a kezelőpanel ne érintőgombokkal legyen ellátva.

7.3. Hosszútávú javaslat: Hosszú távú cél, hogy minden kulturális intézményben alapvető szolgáltatássá váljon az audionarráció és az audioguide, és ezek elérhetősége ne projektfüggő, hanem intézményi szinten tervezett, fenntartott tevékenység legyen. Ennek érdekében szükséges, hogy az állam hosszú távú finanszírozást biztosítson az audionarrációs rendszerek telepítésére, üzemeltetésére és folyamatos frissítésére. Stratégiai célként meg kell jelenjen az is, hogy az audiotartalmak ne csak hagyományos audioguide készülékeken, hanem okostelefonos alkalmazásokon keresztül is elérhetők legyenek, hogy az információkhoz a hozzáférésben akadályozott személyek a saját eszközeiken, önállóan is hozzáférhessenek. Fontos hosszú távú feladat egy országos szintű szakmai standard kidolgozása az audionarráció tartalmi, nyelvi és technikai minőségére vonatkozóan, és a nemzetközi jó gyakorlatok, például a Mozi korlátok nélkül jellegű projektek tapasztalatainak beépítése a hazai rendszerbe.

8. Háromdimenziós nyomtatás és tapintható segédeszközök bevonása

8.1. Probléma leírása: A múzeumi és egyéb kiállítási tárgyak jelentős részéhez nem lehet hozzáérni, eredeti formájukban nem vizsgálhatók meg tapintással. Ez súlyosan korlátozza azoknak a látogatóknak a befogadási lehetőségeit, akik számára a taktilis érzékelés alapvető jelentőségű. Jelenleg csak kevés helyen érhetők el tartós, sokszor használható tapintható másolatok vagy modellek.

8.2. Rövidtávú javaslat: Rövid távon javasolt egy mintaprogram elindítása, amelynek keretében a legfontosabb, legnépszerűbb kiállítási tárgyak kiválasztott köréről 3D nyomtatással vagy egyéb technológiával készülnek tapintható másolatok. Ezeket jól jelölt, könnyen hozzáférhető helyen kell elhelyezni, rövid, lényegre törő audionarrációval vagy nagybetűs, illetve Braille kísérőszöveggel ellátva. A tapintható eszközök tervezésébe és tesztelésébe célszerű bevonni a látássérült személyeket és szervezeteiket.

8.3. Hosszútávú javaslat: Hosszú távon törekedni kell arra, hogy a 3D nyomtatás és egyéb korszerű modellezési technikák a kiállítások előkészítésének rendszeres, szerves részévé váljanak. Indokolt olyan szakmai műhelyek, központok létrehozása, amelyek képesek nagyobb számban, magas minőségben és költséghatékonyan előállítani tapintható modelleket. Ezeknek a központoknak feladatuk lehet a tartósság és a könnyű pótolhatóság biztosítása, valamint az, hogy a jó gyakorlatokat és a kidolgozott modelleket más intézmények számára is elérhetővé tegyék. Célszerű a 3D nyomtatott modelleket összekapcsolni az audionarrációs rendszerekkel, hogy az adott műtárgyról szóló hanganyag könnyen elérhető legyen a modell mellett vagy mobilalkalmazáson keresztül.

9. Szemléletformálás és a kulturális intézmények dolgozóinak képzése

9.1. Probléma leírása: A kulturális intézmények munkatársai sok esetben nem rendelkeznek megfelelő ismeretekkel a fogyatékossággal élő személyek igényeiről, a velük való kommunikációról, illetve az akadálymentes környezet és szolgáltatások gyakorlati megvalósításáról. A szemléletformálás eseti, nem rendszeres, a képzések nem mindig érintettek bevonásával zajlanak, így a megszerzett tudás sokszor elméleti marad, és nem épül be a mindennapi működésbe.

9.2. Rövidtávú javaslat: Rövid távon szükséges olyan célzott, akkreditált továbbképzések szervezése a kulturális intézmények munkatársai számára, amelyek kifejezetten a fogyatékossággal élő emberek egyenlő esélyű hozzáférésére fókuszálnak. Ezekbe a képzésekbe kötelezően be kell vonni az érintetteket képviselő szervezeteket és tapasztalati szakértőket, mert így biztosítható a hiteles, gyakorlatias tudásátadás. A képzések tartalmazzanak könnyen érthető kommunikációt, gyakorlati helyzetgyakorlatokat, valamint konkrét példákat a mozik, színházak, múzeumok, kultúrházak és agórák akadálymentes szolgáltatásaira.

9.3. Hosszútávú javaslat: Hosszabb távon el kell érni, hogy a fogyatékosságügyi szemlélet és az akadálymentesítés ismerete a kulturális képzések és szakmai utánpótlás-képzés beépített része legyen. A kulturális intézmények akkreditált képzési rendszerében rendszeres, kötelező jellegű modulok formájában kell megjelenjen a

befogadó, hozzáférhető kultúraszolgáltatás. Célszerű országos, folyamatosan frissített képzési programot fenntartani, amely rugalmasan reagál az új technológiákra, szabályozásokra és jó gyakorlatokra. Alapelv legyen, hogy minden képzés érintettek bevonásával készül és valósul meg, így a dolgozók valós, tapasztalaton alapuló ismereteket szereznek.

10. Partnerség az érintetteket képviselő szervezetekkel és jó gyakorlatok átvétele

10.1. Probléma leírása: Jelenleg nem egységes és sokszor hiányos az információ arról, hogy mely kulturális intézményekben milyen, mindenki számára hozzáférhető programok érhetők el. Az intézmények és a fogyatékossággal élő embereket képviselő szervezetek közötti egyeztetés sok esetben eseti, nem rendszeres. A hazai rendszer kevéssé használja ki a nemzetközi és hazai jó gyakorlatokban rejlő lehetőségeket, miközben léteznek előremutató modellek, például a Mozi korlátok nélkül jellegű kezdeményezések.

10.2. Rövidtávú javaslat: Rövid távon meg kell kezdeni a rendszeres, strukturált egyeztetéseket a kulturális intézmények és az érintetteket képviselő szervezetek között a kiállítások, műsorok, programok hozzáférhetősége kapcsán. Célszerű közös munkacsoportokat létrehozni, amelyek konkrét fejlesztési projekteket támogatnak, és segítik a jó gyakorlatok azonnali adaptálását. Emellett fontos egy központi, könnyen hozzáférhető információs felület létrehozása, amelyen összegyűjtve, egységes formában jelennek meg a hozzáférhető kulturális programok.

10.3. Hosszútávú javaslat: Hosszú távon cél egy olyan országos partnerségi struktúra kiépítése, amelyben a kulturális intézmények, a fogyatékossággal élő embereket képviselő szervezetek, szakmai műhelyek és döntéshozók rendszeres, intézményesített módon működnek együtt. A nemzetközi jó gyakorlatok átültetésére programot kell indítani, amely támogatja a hazai adaptációt, pilotprojektek megvalósítását, és az eredmények országos kiterjesztését. Fontos hosszú távú cél, hogy a hozzáférhető kulturális programok információi egy egységes, mindenki számára elérhető, naprakész adatbázisban

jelenjenek meg, amely a kulturális statisztikai rendszerrel is összhangban van.

11. Felmérés és kulturális statisztika a hozzáférhetőség érdekében

11.1. Probléma leírása: Jelenleg nincsen átfogó, rendszeresen frissülő adat arról, hogy a kulturális intézmények milyen intézkedésekkel támogatják a fogyatékossággal élő személyek hozzáférését, és milyen további szükségleteik vannak ezen a területen. A kulturális statisztika kevéssé tér ki a hozzáférhetőség és akadálymentesítés mutatóira, így a tervezés és a döntéshozatal sokszor nem elég adatvezérelt.

11.2. Rövidtávú javaslat: Rövid távon országos felmérést kell készíteni a kulturális intézmények fogyatékossággal élőket támogató intézkedéseiről, szolgáltatásairól és hiányosságairól. A felmérés során egységes adatgyűjtési szempontokat kell alkalmazni, és a kérdőívek kidolgozásába be kell vonni a fogyatékosságügyi szervezeteket is. Az eredményeket úgy kell feldolgozni, hogy azok a döntéshozók, az intézményvezetők és a civil partnerek számára egyaránt jól értelmezhetők és felhasználhatók legyenek.

11.3. Hosszútávú javaslat: Hosszú távon a kulturális statisztika rendszerébe be kell építeni a hozzáférhetőségre vonatkozó mutatókat, és ezeket rendszeresen frissíteni kell. A felmérések eredményei alapján országos és helyi szinten is stratégiai célokat és indikátorokat lehet meghatározni, amelyek segítik az akadálymentesítés és a befogadó kultúraszolgáltatás előrehaladásának nyomon követését. Hosszú távon célszerű olyan nyilvános adatbázis létrehozása, amelyben az egyes intézmények hozzáférhetőségi jellemzői átlátható módon jelennek meg, megkönnyítve ezzel a felhasználók tájékozódását és a szakpolitikai tervezést.

A Hálózathoz csatlakozott szervezetek listája:

- ✓ 3eDucation Kft.,
- ✓ „A fény túlsó oldalán…” Látássérültek Regionális Közhasznú Egyesülete,
- ✓ ADD On Budapest,

- ✓ A Gyengénlátó Gyermekekért Alapítvány,
- ✓ Az Akadálymentes és Korlátlan Kultúráért Egyesület,
- ✓ Bodor Tibor Kulturális Egyesület,
- ✓ Cegléd és Térsége Látássérültjeinek Egyesülete,
- ✓ Dabas és Térsége Látássérültjeinek Egyesülete,
- ✓ Dunakanyari Látássérültek Egyesülete,
- ✓ Fény a Sötétben Alapítvány,
- ✓ Gödöllő és Térsége Látássérültjeinek Egyesülete,
- ✓ Gyengénlátók Általános Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani intézménye és Kollégiuma,
- ✓ „Informatika a látássérültekért” Alapítvány,
- ✓ Innováció a Látássérültekért Egyesület,
- ✓ Ki-Látás Közhasznú Alapítvány,
- ✓ Látássérült Személyek Rehabilitációját Szolgáló Egyesület,
- ✓ Láss Velünk! – Audionarrátorok Társasága,
- ✓ Látássérült Gyermekeket Nevelő-Oktató Általános Iskola, Gimnázium, Szakgimnázium, Technikum és Kollégium,
- ✓ Látássérültek Pilis Völgye Egyesülete,
- ✓ Látássérültek Vas Vármegyei Egyesülete,
- ✓ Magyar Optikus Ipartestület A Látásért Alapítvány,
- ✓ Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége,
- ✓ Mindenki Képes Egyesület,
- ✓ Narradívák,
- ✓ Rehabilitációs Környezettervezők Egyesülete,
- ✓ Szem(l)életmód Rehabilitációs Központ,
- ✓ „Szól a szív…” Alapítvány,
- ✓ Új látásmód – Buda Környéki Látássérültek Egyesülete,

- ✓ Vakok Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskolája, Kollégiuma és Gyermekotthona,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Baranya Megyei Egyesülete,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Békés Megyei Egyesülete,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Csongrád-Csanád Vármegyei Egyesülete,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Győr-Moson-Sopron Megyei Egyesülete,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Heves Megyei Egyesülete,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Egyesülete,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Komárom-Esztergom Megyei Egyesülete,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Közép-Magyarországi Regionális Egyesülete,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Somogy Megyei Egyesülete,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Tolna Vármegyei Egyesülete,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Veszprém Megyei Egyesülete,
- ✓ Vakok és Gyengénlátók Zala Megyei Egyesülete

További információ:

Fodor Ágnes, a VGYKE elnöke, +36 70 387 5260

Berke Mónika hálózatkoordinátor, +36 30 213 0050; halozat@vgyke.com